

STAHL, Jaroslav: Čo sa odohráva v hlave tlmočníka? Simultánne tlmočenie – teoretické otázky a praktické odpovede. Bratislava: IRIS, 2013. 120 s. ISBN 978-80-89238- 98-9

Miroslava Pribulová

Inštitút germanistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
miroslava.pribulov@gmail.com

V roku 2013 vydalo vydavateľstvo IRIS v Bratislave odbornú publikáciu *Čo sa odohráva v hlave tlmočníka?* s podtitulom *Simultánne tlmočenie – teoretické otázky a praktické odpovede*. Jej autor pôsobiaci ako pedagóg na Katedre germanistiky, nederlandistiky a škandinavistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave je nielen pedagogickým odborníkom v oblasti translatológie a jazykovedy, ale aj praktikom s bohatými skúsenosťami s prekladom a tlmočením do nemeckého a anglického jazyka.

Svoje teoretické i praktické skúsenosti pretavil do podoby publikácie, v ktorej sa snaží priblížiť čitateľovi procesy odohrávajúce sa pri jednej z najstarších činností ľudstva, ktorej potreba je v dnešnej dobe prehľbujúceho sa medzinárodného prepojenia nevyhnutná a jej význam nepopierateľný.

V prvej časti publikácie sa autor pohybuje skôr v teoretickej rovine a prináša sondu do systematického výskumu v oblasti simultánneho tlmočenia (ST) skorších i posledných rokov. Čitateľovi približuje jednotlivé teoreticko-metodologické prístupy systematického výskumu od svojich začiatkov, podmienených rozšírením simultánneho tlmočenia koncom päťdesiatych a v šesťdesiatych rokoch 20. storočia, cez teoretické východiská a modely významných translatologických škôl a jednotlivých autorov neskorších období, ktorí sa snažili výsledky svojich psycholingvistických alebo textovolingvistických výskumov v teórii tlmočenia formulovať do podoby teórií objasňujúcich podstatu kľúčových procesov prebiehajúcich pri ST. Každý z prezentovaných teoretických prístupov chápe ako súčasť komplexného poznania ST. Nesnaží sa vyzdvihnúť niektorý z prístupov a akcentovať jeho dôležitosť (nadradenosť) pred ostatnými ani definovať jediný správny model fungovania simultánneho tlmočenia. Na platforme teoretických výskumov hľadá čo možno najbližší kontakt ku kľúčovým procesom prebiehajúcim v procese ST a snaží sa načrtnúť štruktúru modelu ST pre lepšie pochopenie a následne i uplatnenie v didaktike tlmočenia.

Autor sa dotýka aj jednotlivých čiastkových procesov prebiehajúcich pri ST a rozoberá tieto prvky komunikačného procesu ST: recepcia prijímaného komunikátu hlavne v podobe akustického signálu, jeho transpozícia a prekódovanie, ktoré vníma ako centrálnu aktivitu simultánneho tlmočenia, a produkcia s artikuláciou ako jediným hmatateľným prejavom práce tlmočníka. Vyzdvihuje potrebu paralelnosti viacerých kognitívnych aktivít a ich nácvik vníma ako hlavnú zložku v didaktickom procese prípravy tlmočníkov. Na základe poznatkov psycholingvistiky a konkrétnych výsledkov empirických výskumov autorov-teoretikov, rozhovorov s tlmočníkmi a ich retrospektívnych tlmočnických protokolov, ako aj autorových úvah o pravdepodobnosti procesuálnych aspektov pri ST načrtáva schematický kognitívno-lingvistický model ST. V ňom akcentuje kľúčové aktivity vo vedomí simultánneho tlmočníka v interakcii s kontextom komunikačnej situácie.

V tretej kapitole publikácie s didakticko-pragmatickým rozmerom sa venuje princípom nácviku tlmočnických zručností na konkrétnych ukázkach tlmočnických stratégií, akými sú anticipácia, čiže pravdepodobnostná prognóza na základe istých indikátorov v komunikáte

rečníka, tlmočnícka kondenzácia a kompresia, prípadne generalizácia. Zároveň analyzuje jednotlivé didaktické metódy a postupy v príprave študentov ST, pričom vychádza z výučby tlmočenia v dennej prezenčnej forme univerzitného typu a z premisy ideálneho profilu študenta tlmočenia, ktorý spĺňa požiadavky z hľadiska jazykovej kompetencie, všeobecných encyklopedických vedomostí a rovnako aj určitých kognitívnych predpokladov pre tento druh tlmočenia. Navrhuje postupnosť cvičení a úloh a prináša odporúčania pre nadväznosť jednotlivých metód vhodných na nácvik a rozvoj tlmočnických kompetencií, ako aj možnosti efektívnej a objektívnej evaluácie výkonov študentov.

Otázku, ktorú si autor kladie v titule publikácie, vzhľadom na často používaný odborný pojmový aparát, zodpovedá skôr odbornému čitateľovi z oblasti translatológie, respektíve z okruhu jej príbuzných disciplín ako laickému čitateľovi. Jeho praktickým prínosom sú návody na prácu pedagógov so študentmi – začínajúcimi (budúcimi) tlmočníkmi, ako aj námet na štruktúru výučby ST v podobe dvojsemestrového výučbového bloku vrátane hodinovej dotácie a návrhu tém, na skvalitnenie ich prípravy a nácviku tlmočnických zručností.